בס"ד

דרכי החיזוק

"דבריהם הם זכרונם"
לעילוי נשמת מרן רבינו
ירחמיאל גרשון ב"ר **צבי יהודה**
זללה"ה

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • לך לך תשפ"ז

785

ואגדלה שמך – וכי אברהם רצה פרסום?

*בפרשת השבוע **וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ**, פירש רש"י לך לך להנאתך ולטובתך ושם אעשך לגוי גדול וכאן אי אתה זוכה לבנים ועוד שאודיע טבעך בעולם, ע"כ. ומבואר כי 'ואעשך לגוי גדול' היינו שתזכה לבנים, 'ואגדלה שמך' היינו שאודיע טבעך ותתפרסם בעולם.

ולכאורה למה צריך פרסום, וכי אברהם אבינו רצה פרסום וכבוד, הרי אמרו (סנהדרין יד, א) אמר רבי אלעזר לעולם הוי קבל וקיים, היינו שכדאי לאדם להיות נסתר ('קבל' – באפילה) שלא יכירו אותו ולא יידעו את חשיבותו, ואז הוא יהיה קיים, אבל אם יתפרסם יש חשש קנאה ועין הרע, והפרסום מזיק מאד, לכן עדיף להיות נסתר בלא פרסום.

העולה לגדולה זוכה למחילת עוונות

אמנם בהמשך הגמרא שם מובא על רבי זירא, שרצו לתת לו סמיכה, שיהיה סמוך ויוכל לדון דיני קנסות, ובתחילה הוא התחבא ולא רצה להיסמך, מפני ששמע את דברי רבי אלעזר הוי קבל וקיים, אבל אחר כך שמע עוד מימרא של רבי אלעזר שאמר "אין אדם עולה לגדולה אלא אם כן מוחלין לו על כל עוונותיו", מי שעולה לגדולה זוכה למחילת עוונות, ואם כן זה כדאי, לזכות למחילת עוונות, ומאז הוא הפסיק להתחבא, והמציא את עצמו שיוכלו לסומכו. ואמנם לא 'ביקש' סמיכה, אבל 'המציא' את עצמו לזה, שלא יצטרכו עוד לחפש אחריו, ויוכלו למצוא אותו ולסומכו, ולמרות הפרסום זה כדאי, מפני שיזכה בזה למחילת עוונות.

ויש להתבונן בטעם הדבר, מדוע העולה לגדולה זוכה למחילת עוונות, וכי שייך לזכות למחילת עוונות בלי תשובה? ובאמת מצינו עוד במדרש (מדרש שמואל פרק י"ז) שאמרו "שלושה מוחלין להן עוונותיהם: גר שנתגייר, והעולה לגדולה, והנושא אשה", וצריך ביאור בכל אלו, מדוע הם זוכים למחילת עוונות, וכי יש מחילת עוונות בלי תשובה.

העולה לגדולה מקבל כוחות חדשים

והנה על העולה לגדולה כתב המאירי בסנהדרין שם "הוא הערה על התחדשות הנהגותיו ועילוי מידותיו על צד התכלית", והיינו שאם אדם עולה לגדולה ומתמנה לתפקיד של השפעה על אחרים, זה סימן שמן השמים נותנים לו כוחות חדשים: 'התחדשות הנהגותיו' – היינו שהוא יכול להתנהג בצורה חדשה, 'ועילוי מידותיו' – מידותיו מתעלות וכל הפנימיות שלו משתפרת ומתעלה, 'על צד התכלית' – בשלמות.

ולכן הוא זוכה למחילת עוונות, כי כל מה שקודם היו לו עוונות והיה רחוק מן הקדושה, זהו מפני שהיצר הרע שלט עליו, אבל עכשיו שעלה לגדולה, מן השמים נתנו לו כוחות חדשים להתגבר על היצר הרע, וקיבל כוחות חדשים שלא היו לו קודם, וזה נקרא מחילת עוונות, שאינו שייך לעוונות שהיו לו קודם, מפני שעכשיו הוא כמו אדם אחר.

מחילת עוונות בחתן ובגר שנתגייר

ועל פי זה מובן בפשיטות גם בגר שנתגייר, שהרי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי (יבמות כב, א), וקיבל קדושה ונשמה חדשה, א אידישע נשמה, ונתקדש בקדושת ישראל, ועכשיו בודאי שאינו שייך לחטאים שעשה קודם, כי הגירות היא שינוי בכל הרוחניות והמעלות העליונות שלו, ומובן שהוא אדם אחר במצב שונה לגמרי ממה שהיה קודם.

וכן הנושא אשה, הרי אמרו (יבמות סב, ב) אדם שאין לו אשה שרוי בלא תורה, ועוד הרבה דברים שחסרה השלמות בלי אשה כמבואר בגמרא שם, ומצינו (פדר"א פי"ב) שאדם הראשון קודם נקרא 'אדם', על שם היותו עפר מן האדמה, ולאחר שנזדווגה לו חוה נקרא 'אישׁ', שהיא דרגה רוחנית יותר גבוהה, כמו איש האלוקים, והיינו מפני שהעזר כנגדו נותן שלמות נפשית, שהנשמות מתקשרות יחד, ונעשים נשמה אחת.

וכיון שבנישואין מקבל האדם שלמות נפשית, כמו נשמה יתירה, על ידי זה ודאי שיש לו כוחות חדשים, וכל הניסיונות הקודמים שהיו לו, עכשיו כבר יש לו יותר כוח לעמוד בהם ולשלוט על היצר הרע.

ונוסף לזה הרי הוא גם מקבל אחריות, שהוא נקרא בעל הבית וצריך לזה מידות טובות, שבלי מידות טובות אי אפשר לנהל בית, וההיפך, בלי מידות טובות זה חורבן הבית! וכיון שנשא אשה בודאי קיבל מן השמים כוחות חדשים לזה, שיש לו מידות טובות יותר, ולכן זוכה למחילת עוונות, כי הוא נעשה כמו אדם חדש ואינו שייך למה שהיה קודם.

וגם העולה לגדולה הרי זה מן השמים כמו שאמרו (ב"ב צא, ב) אפילו ריש גרגותא משמיא מוקמי ליה, ומי שנתעטר בסמיכת חכמים לדון בדיני קנסות, הרי קיבל בזה כוח הנהגה על אחרים, שיכול לזַכות או לחייב, וצריך לזה סייעתא דשמיא גדולה מאד לעמוד בניסיונות, שיצרו גדול מחברו, וכמאמרם (סוכה נב, א) כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו, ולכן יחד עם הגדולה נותנים לו מן השמים כוחות חדשים להתגבר על היצר, ואמנם יש לו יצר הרע חדש יותר גדול, אבל היצר הרע הישן כבר איננו, ולכן מוחלין עוונותיו, מפני שכבר אינו שייך לכל העוונות שהיו קודם.

הגדולה כדי להוסיף זכויות והשפעה

ונמצא כי העולה לגדולה יכול להוסיף הרבה זכויות שלא היו לו קודם, על ידי הכוחות החדשים שקיבל מן השמים, וכלשון המאירי 'התחדשות הנהגותיו ועילוי מידותיו', ולכן כששמע מזה רבי זירא המציא את עצמו שיוכלו לסומכו ויזכה לכל אותן המעלות.

ויש לבאר גם באברהם אבינו, שהשפיע השפעה גדולה, כמו שכתוב (להלן יב, ה) "ואת הנפש אשר עשו בחרן" ופירש רש"י שאברהם מגייר את האנשים וכו', ולכך אמר לו הקב"ה ואגדלה שמך שאודיע טבעך 'בעולם', שעל ידי זה תוכל להשפיע לא רק בחרן [את הנפש אשר עשו 'בחרן'] אלא בכל העולם, ותזכה יותר להשפיע ולזכות את הרבים. ובאמת אברהם אבינו הציל את כל הדור והחזיר בתשובה על ידי שהיה מפורסם בכל העולם כמו שכתוב (להלן כג, ו) נשיא אלוקים אתה בתוכנו.

וזהו שאמר לו הקב"ה שאודיע טבעך בעולם, 'טבעך' היינו מה שאתה באמת, את זה תשפיע, שכולם יהיו כמוך, וכגון אליעזר עבד אברהם, שנכנס חי לגן עדן (ילקוט חיי שרה קט) ולא מת, מי השפיע עליו וכיצד הגיע לזה? הרי אברהם אבינו השפיע עליו! ולכן זה כדאי לאברהם שיתפרסם, שעל ידי זה יוכל להשפיע יותר אמונה ולהרבות כבוד שמים.

אבל בשביל זה היה צריך קודם לבוא לארץ ישראל, וכל זמן שהוא בחרן הוא משפיע רק בחרן ואינו יכול להשפיע יותר, ורק כשיבוא לארץ ישראל אז אודיע טבעך 'בעולם' ותזכה להשפיע בכל העולם ולא רק בחרן.

יארצייט מרן החזון איש זללה"ה / ט"ו חשון

שמעתי עובדא ממרן החזון איש, שהגיע אליו אדם בעל מדרגה שהיה צריך לעשות מצוות שאי אפשר לעשותן על ידי אחרים, וההלכה היא שאם אין מי שיעשה את המצוה במקומו הרי הוא מחויב לעשותה גם על חשבון לימוד תורה, אבל הוא חשש מביטול התורה שנגרם לו בזה, ושאל על כך את מרן החזו"א.

ואמר לו מרן, כשאתה עוסק בדברים טובים כאלה שאתה מחויב בהם הרי אתה מתקדש יותר, וגם התורה שלך היא תורה אחרת, כי אתה נעשה בעל מדרגה בזה, שאתה מקיים את המצוות שאתה מחויב בהם מתוך אהבת הבריות, ועושה חסד עם אהבת חסד, ועל ידי זה אתה מתקדש ותהיה לך יותר הצלחה בתורה, באיכות!

ובאמת גם מרן החזו"א בעצמו, הוצרך לבטל זמן רב מלימודו לצרכי הכלל והפרט, שהיו באים אליו המון אנשים לשאול ממנו עצות, והוא היה עונה ביום ובלילה, לא היו אצלו זמני קבלה כפי שנהוג בזמנינו, אלא כל היום וכל הלילה היה מקבל ועונה למי שזקוק לעצה, וכי זה נחשב ביטול תורה? והאם בגלל זה ירד ממדרגתו? בודאי שלא.

ופעם שאלו את החזו"א, מדוע באמת אינו קובע זמנים מסודרים, שיבואו אליו בשעות מסוימות ולא בכל עת שירצו, והשיב ואמר שהרי יש שאלות הנוגעות לפיקוח נפש, שהיו באים אליו בשאלות רפואיות, והיה מכריע ונותן עצות, וגם ידע בחכמת הרפואה, ובודאי שעם כל זה שהוצרך לעסוק בצרכי הכלל ולסייע לכל הפונים אליו, לא הפסיד כלום ממדרגתו ונשאר 'חזון איש', כי כשעושים מה שחייבים לעשות, זה מקדש את האדם ולא מוריד מהמדרגה!

(מתוך שיחה, אדר תשע"ז)

---

* מתוך שיחה בביתו, פרשת לך לך תש"ע.

בעניינא דיומא – חובת השעה

דברי רבינו בכנס 'האספו' שהתקיים לפני הבחירות האחרונות

בבית מדרשו – במקום שבו מסר את שיעורו היומי
ומשם הועבר לכל תפוצות ישראל

צריך לדעת שהמצב כעת שיש לדאבוננו מאחינו בני ישראל שרוצים לעקור את התורי"ג מצוות, ולגזור גזירות על חינוך הילדים ועל תלמידי הישיבות שלא יוכלו לעסוק בתורה, וכן על האברכים שעוסקים בתורה ועל תלמידות בית יעקב וסמינרים, וגם מאכלות אסורות וגיור, למנוע גרות כהלכה, ועוד איסורים חמורים, כמו מלכות יוון הרשעה, להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך! יש כאלה לדאבוננו, מתוכנו, מאחינו בני ישראל, שרוצים לעשות חילול השם איום כזה.

והנציגים, נציגי יהדות התורה והשבת, ג', הם פועלים ועוסקים למנוע את כל הגזירות, ולעשות קידוש השם, שיהיה על פי התורה, משה אמת ותורתו אמת, זוהי הפעילות של נציגי 'דגל התורה' שמצביעים בעדם, וההצבעה של ג' היא עבורם, וכל הצבעה של ג' זה הכרזה 'אני מאמין שמשה אמת ותורתו אמת' – ממש קידוש השם.

ומי שנמנע מלהצביע חס ושלום... בזמן שעוסקים בקידוש השם, בכבוד המלך מלכי המלכים הקב"ה, ומישהו נמנע מלהשתתף, איזה חילול השם! זלזול בכבודו של הקב"ה, שלא אכפת לו.

יש בסוף פרקי אבות: כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, כל הבריאה, בראתיו, יצרתיו, עשיתיו, כל הבריאה, כל מה שקיים בעולם, זה לכבוד השם, כמובן הוא מלך הכבוד, הוא לא צריך את הכבוד, רק לטובתנו לזכות אותנו בכבוד שמים. כל הצבעה ג' זה הצבעה לכבוד השם, זה הכרזה השם הוא האלוקים.

ומי שנמנע מלהצביע ולא מצביע, הוא לא משתתף בכבוד שמים להצביע ג'. יש **רבינו יונה** בשערי תשובה על הפורשים מדרכי ציבור שאין להם חלק לעולם הבא, בזמן שהציבור עוסקים בכבוד שמים, ואחד לא משתתף איתם, **אין לו חלק לעולם הבא!** עוסקים בכבוד שמים, עוסקים בקידוש השם, והוא לא משתתף, הוא מזלזל בכבוד השם, **זה חילול השם.** ומי שכן מצביע ג', מכריז השם הוא האלוקים, ומשה אמת ותורתו אמת, ועושה קידוש השם.

וגם מי שיכול להשפיע על אחרים שיצביעו ג', הוא גם חייב, שכל זה הוא כבוד שמים, ומה השם רוצה ממך? כבוד שמים! לכבודי בראתיו! ולהשפיע על אחרים שישפיעו, כל מה שאפשר לעשות כדי שיהיה הצבעה של ג', להרבות כבוד שמים, זה קידוש השם. מלבד התועלת שיש בזה למעשה למנוע את הגזירות, עצם הדבר ההצבעה הזאת היא עצמה קידוש השם, כבוד שמים.

אשרינו שיש לנו תקופה כזו שיכולים לזכות בקידוש שם שמים, ונקדשתי בתוך בני ישראל, זו מצות עשה לקדש את השם, ויש לנו הזדמנות וחיוב גדול מאד לקיים את החיוב הזה, לזכות לקידוש שם שמים, וחס ושלום להימנע מזה. וצריכים גם תפילה על זה, תפילה על רוחניות, ידוע מרבי ישראל סלנטר שאמר שבדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות מועילה, וצריכים להתפלל כל הציבור גברים ונשים שיהיה כבוד שמים, ומן השמים ירחמו עלינו שנזכה שיהיה כבוד שמים!

~ ~ ~

לצד זאת היה רבינו מעורר על הצורך להרבות זכויות בפרט בימים אלו **ולא לבזבז הזמן בהתעניינות על הנעשה ונשמע**, גם בכנסי הבחירות היה קורא לרבים שלא להתעניין בתוצאות אלא מיד לחזור לתלמודם.

והעידו בני הבית במערכת הבחירות האחרונה שכל עול הציבור היה מוטל עליו ובמשך שבועות ארוכים הקדיש הרבה מזמנו להכריע ולהורות בכל השאלות העומדות על הפרק, והיה מעורר רבות לכל מי שבידו לפעול ולהשפיע, עם כל זה מיד בסוף יום הבחירות, בשעה 10 בלילה, לא שאל עוד מאומה על התוצאות, אחר שנסתיימה חובת ההשתדלות.

וכך אמר בכינוס ערב הבחירות תשפ"א:

עוד דבר חשוב מאד לדעת, שאחרי הבחירות יש טבע של סקרנות לדעת מה היו התוצאות, ובמקום לעסוק בתורה עוסקים בסקרנות, והנה נכון שכך הטבע, אבל לא כך צריך להיות! כי יש איסור ביטול תורה, ותלמוד תורה כנגד כולם, ומה משנה אם הוא יידע או לא יידע מה התוצאות, הרי הבחירות כבר היו, ומה שהיה היה.

אנחנו צריכים רחמי שמים לזכות להצליח בבחירות שיהיה קידוש שם שמים, וצריכים זכויות לזה! והזכויות הם עסק התורה ותפילה, אבל **הסקרנות לדעת מה התוצאות זה ממש ביטול תורה, ואין בזה שום היתר של ביטול תורה, נכון שכך הטבע שיש סקרנות, אבל אין היתר לזה, וצריכים להתגבר על הטבע ולא להתעניין בזה אלא לשבת וללמוד,** והשם יעזור שיהיה לנו הצלחה לקדש שם שמים!

גדולי הדור – חכימי דיהודאי

באחת ממערכות הבחירות הגורליות בארה"ק, בחורף תשע"ד, התקיים כינוס אברכים בהיכל כולל פוניבז', ונשא רבינו דברים כדלהלן:

יש אנשים שטועים וחושבים שגדולי הדור אינם בקיאים ואינם מבינים במילי דעלמא, וכאילו שהם מנוהלים על ידי עסקנים שמשפיעים עליהם, וסבורים כי גדולי הדור עצמם רק עוסקים בתורה בארבע אמות של הלכה, ואינם מצויים בענייני העולם, ואינם מכירים את העולם. ובאמת זה לא דבר חדש בזמננו, ובכל הדורות היו אלו המשכילים שטענו כנגד גדולי הדור שאינם מבינים ואינם בקיאים להכריע במילי דעלמא.

וידוע על מרן הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל שהיה גדול הדור בהלכה וגם בהנהגה, וכל צרכי הציבור היו מוטלים עליו, שהיו הרבה גזירות מהמלכות, ברוחניות וגם בגשמיות, והיה צריך לשלוח שתדלנים לפעול אצל המלכות שיבטלו את הגזירות, וגם לחם כנגד המשכילים שפרצו פרצות בחומת הדת, ורצו להחריב את היהדות ולקלקל את החינוך, והמשכילים היו כותבים ומשמיצים את הרבנים, ופרסמו על רבי יצחק אלחנן שאינו יודע ממה שנעשה בעולם, ואינו בקי בענייני העולם, וכאילו בני הבית שסביבו משפיעים עליו מה שיאמר ומה שיכתוב, וכששמע מזה רבי יצחק אלחנן היה בצער גדול וכתב מכתב אוי לי שלעת זקנתי מוציאים עלי שם רע כזה שאני מנוהל בידי אחרים.

וכן היה עם מרן הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, שהיה לוחם כנגד ההשכלה וכנגד הציונים, והיה אדם אחד מתלמידיו שאמר פעם למישהו כי רבי חיים הוא גאון וגדול בתורה, אבל מילי דעלמא אינם שייכים לרבי חיים, אלא זה שיך לאלו שבקיאים ומבינים במילי דעלמא, והכרתי את אותו אדם שהיה צדיק וקדוש ותלמיד מובהק של רבי חיים, אבל המשכילים השפיעו עליו בזה שיחשוב כאילו רבי חיים אינו בקי במילי דעלמא.

ומצד שני היה אחד מהסופרים המפורסמים שבמשכילים ששנה ופירש, איני רוצה להזכיר את שמו במקום קדוש, שהיה כותב הרבה דברי ביקורת כנגד הרבנים וכנגד גדולי התורה להשפיע כפירה וזלזול בתורה ובמצוות, ופעם אחת נכנס למרן הגר"ח זצ"ל, והגר"ח קיבלו בסבר פנים יפות, ודיבר איתו, ולאחר שיצא מבית הגר"ח פרסם מאמר שכותרתו הייתה 'חכימא דיהודאי', והיינו למרות שהיה מן המשכילים היה מוכרח להודות על האמת שרבי חיים הוא חכימא דיהודאי, ולעומת זה יכול להיות תלמיד חכם וצדיק שאינו מבין שרבי חיים חכימא דיהודאי.

אנו צריכים להבין כי גדולי הדור הם חכימי דיהודאי, ומבינים בכל העניינים שצריכים להכריע גם במילי דעלמא! וכפי שאני זוכר מימי ילדותי ברוסיה שאפילו הנשים הפשוטות היו מבינות את זה, והיה פתגם באידיש שהיו אומרות "וו ס'איז תורה דארטן איז חכמה" – במקום התורה שם החכמה, כלומר: גדולי התורה הם גדולי החכמה, והיו שומעים פתגם זה לעתים קרובות, והוא דבר פשוט, ולדאבוננו הגדול יש כאלה שלא מבינים את זה.

לכן בודאי שיש חיוב להצביע ג' כפי שהורו כל גדולי הדור, וגם מי שיכול להשפיע על אחרים צריך להשפיע, וזו מצוה גדולה של זיכוי הרבים בתורה וצרכי הציבור ברוחניות ובגשמיות!

בבחירות הקודמות נשאל רבינו, חודשים ספורים לפני פטירתו:

יש יהודי שאומר שכל השנים הוא לא הצביע, ובשנים האחרונות הוא הצביע כי מרן רבי חיים קניבסקי זצ"ל נתן לו ברכה וזה התקיים, ובגלל רבי חיים הוא הצביע, אבל עכשיו רבי חיים כבר לא חי...

והשיב רבינו: **רבי חיים לא חזר בו, גם עכשיו הוא רוצה את זה! וכי רבי חיים לא חי? הוא חי בגן עדן, הנשמה קיימת, והוא רוצה שיצביעו ג'!**

---ודבריו חיים וקיימים.

לעילוי נשמת הרה"ח ר' **משה אליהו** ב"ר **יצחק קאופמן** ז"ל
נלב"ע י"ג חשון תשע"ב - תנצב"ה
נדבת בנו הגרח"א קאופמן שליט"א יו"ר ועד הישיבות בארץ ישראל

לעילוי נשמת רבי **מרדכי דוד**
ב"ר **זלמן לייב זייבלד** זצ"ל
נדבת בנו ידידינו רבי שמואל יצחק זייבלד שליט"א תלמיד מרן רבינו זללה"ה

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית
מרת **עטל הניה ברוורמן** ע"ה
בת ר' **שמעון בן ציון** הי"ד
נלב"ע י"ב חשון תשס"ג - תנצב"ה